

1 בראשית פרק מב

ו ויִוֹסֵף הוּא הַשְּׁלִיט עַל הָאָרֶץ הוּא הַמְּשֻׁבֵּיר לְכָל עַם הָאָרֶץ וַיָּבֵאוּ אֹחֵי יוֹסֵף וַיִּשְׁתַּחֲווּ לוֹ אַפַּיִם אָרְצָה: ז וַיֵּרָא יוֹסֵף אֶת אֹחָיו וַיִּכְרַם וַיִּתְנַכֵּר אֲלֵיהֶם וַיְדַבֵּר אִתָּם קְשׁוּת וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם מֵאִין בָּאתֶם וַיֹּאמְרוּ מֵאֶרֶץ כְּנָעַן לְשֹׁבַר אֶכְל: ח וַיִּכַּר יוֹסֵף אֶת אֹחָיו וְהֵם לֹא הִכְרָהוּ: ט וַיִּזְכֹּר יוֹסֵף אֶת הַחֲלֻמוֹת אֲשֶׁר חָלַם לָהֶם וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם מְרַגְלִים אַתֶּם לְרֹאוֹת אֶת עֵרוֹת הָאָרֶץ בָּאתֶם: י וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו לֹא אֲדַנִּי וְעַבְדִּיךָ בָּאוּ לְשֹׁבַר אֶכְל: יא כָּלֵנוּ בְּנֵי אִישׁ אֶחָד נָחֲנוּ כְּנִים אֲנַחְנוּ לֹא הָיוּ עַבְדֶּיךָ מְרַגְלִים: יב וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם לֹא כִּי עֵרוֹת הָאָרֶץ בָּאתֶם לְרֹאוֹת: יג וַיֹּאמְרוּ שְׁנַיִם עָשָׂר עַבְדֶּיךָ אַחִים | אֲנַחְנוּ בְּנֵי אִישׁ אֶחָד בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וְהִנֵּה הִקְטַן אֶתְּ אֲבִינוּ הַיּוֹם וְהָאֶחָד אֵינָנוּ: יד וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם יוֹסֵף הוּא אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֲלֵכֶם לֵאמֹר מְרַגְלִים אַתֶּם:

2 ספר בראשית פרק לו

(ה) וַיַּחֲלֵם יוֹסֵף חֲלוֹם וַיַּגִּד לְאֹחָיו וַיִּוֹסְפוּ עוֹד שָׁנָא אֹתוֹ: (ו) וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם שְׁמְעוּ נָא הַחֲלוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר חֲלַמְתִּי: (ז) וְהִנֵּה אֲנַחְנוּ מְאֻלְמִים אֲלֻמִּים בְּתוֹךְ הַשָּׂדֶה וְהִנֵּה קָמָה אֲלֻמִּתִּי וְגַם נָצְבָה וְהִנֵּה תִסְבֶּינָה אֲלֻמִּתֵיכֶם וְתִשְׁתַּחֲוִינָן לְאֻלְמִתִּי: (ח) וַיֹּאמְרוּ לוֹ אֹחָיו הַמְלִיךְ תִּמְלִיךְ עָלֵינוּ אִם מְשׁוֹל תִּמְשַׁל בָּנוּ וַיִּוֹסְפוּ עוֹד שָׁנָא אֹתוֹ עַל חֲלַמְתּוֹ וְעַל דִּבְרָיו: (ט) וַיַּחֲלֵם עוֹד חֲלוֹם אַחֵר וַיִּסְפֹּר אֹתוֹ לְאֹחָיו וַיֹּאמֶר הִנֵּה חֲלַמְתִּי חֲלוֹם עוֹד וְהִנֵּה הַשֶּׁמֶשׁ וְהַיָּרֵחַ וְאַחַד עָשָׂר כּוֹכָבִים מִשְׁתַּחֲוִיִּים לִּי: (י) וַיִּסְפֹּר אֶל אָבִיו וְאֶל אֹחָיו וַיַּגִּיעַ בּוֹ אָבִיו וַיֹּאמֶר לוֹ מָה הַחֲלוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר חֲלַמְתָּ הֲבֹא נְבוֹא אֲנִי וְאִמְךָ וְאֶחָיֶךָ לְהִשְׁתַּחֲוֹת לְךָ אָרְצָה:

3 ספר בראשית פרק מא

(א) וַיְהִי מִקֵּץ שְׁנַתִּים יָמִים וַיִּפְרָעָה חֲלֵם וְהִנֵּה עֹמֵד עַל הַיָּאָר: (ב) וְהִנֵּה מִן הַיָּאָר עֹלֵת שֶׁבַע פָּרוֹת יָפוֹת מְרֻאָה וּבְרִיאוֹת בָּשָׂר וַתִּרְעֶינָה בְּאָחוּ: (ג) וְהִנֵּה שֶׁבַע פָּרוֹת אַחֲרוֹת עֹלוֹת אַחֲרֵיהֶן מִן הַיָּאָר רְעוֹת מְרֻאָה וְדִקּוֹת בָּשָׂר וַתַּעֲמִדְנָה אֶצֶל הַפָּרוֹת עַל שֵׁפֶת הַיָּאָר: (ד) וַתֹּאכְלֶנָה הַפָּרוֹת רְעוֹת הַמְרֻאָה וְדִקּוֹת הַבָּשָׂר אֶת שֶׁבַע הַפָּרוֹת יִפֹּת הַמְרֻאָה וְהַבְּרִיאוֹת וַיִּיקֶץ פְּרָעָה: (ה) וַיִּישָׁן וַיַּחֲלֵם שְׁנִית וְהִנֵּה שֶׁבַע שִׁבְלִים עֹלוֹת בְּקִנְיָה אֶחָד בְּרִיאוֹת וְטָבוֹת: (ו) וְהִנֵּה שֶׁבַע שִׁבְלִים דִּקּוֹת וּשְׂדוּפּוֹת קָדִים צְמֻחוֹת אַחֲרֵיהֶן: (ז) וַתִּבְלַעְנָה הַשִּׁבְלִים הַדִּקּוֹת אֶת שֶׁבַע הַשִּׁבְלִים הַבְּרִיאוֹת וְהַמְּלֵאוֹת וַיִּיקֶץ פְּרָעָה וְהִנֵּה חֲלוֹם: (ח) וַיְהִי בַבֹּקֶר וַתִּפָּעֵם רִיחוֹ וַיִּשְׁלַח וַיִּקְרָא אֶת כָּל חֲרָטְמֵי מִצְרַיִם וְאֶת כָּל חֲכָמֵיהֶם וַיִּסְפֹּר פְּרָעָה לָהֶם אֶת חֲלֻמוֹ וְאִין פּוֹתֵר אוֹתָם לְפְרָעָה:

4 רמב"ן בראשית פרק מב פסוק ט

ויזכר יוסף את החלומות אשר חלם להם - עליהם, וידע שנתקיימו שהרי השתחוו לו, לשון רש"י. ולפי דעתי שהדבר בהפך, כי יאמר הכתוב כי בראות יוסף את אחיו משתחווים לו זכר כל החלומות אשר חלם להם וידע שלא נתקיים אחד מהם בפעם הזאת, כי יודע בפתרונם כי כל אחיו ישתחוו לו בתחילה מן החלום הראשון, והנה אנחנו מאלמים אלומים, כי "אנחנו" ירמוז לכל אחיו אחד עשר, ופעם שנית ישתחוו לו השמש והירח ואחד עשר כוכבים מן החלום השני, וכיון שלא ראה בנימין עמהם חשב זאת התחבולה שיעליל עליהם כדי שיביאו גם בנימין אחיו אליו לקיים החלום הראשון תחילה: ועל כן לא רצה להגיד להם אני יוסף אחיכם, ולאמר מהרו ועלו אל אבי ושלח העגלות כאשר עשה עמהם בפעם השניה, כי היה אביו בא מיד בלא ספק. ואחרי

שנתקיים החלום הראשון הגיד להם לקיים החלום השני. ולולי כן היה יוסף חוטא חטא גדול לצער את אביו ולהעמידו ימים רבים בשכול ואבל על שמעון ועליו, ואף אם היה רצונו לצער את אחיו קצת איך לא יחמול על שיבת אביו, אבל את הכל עשה יפה בעתו לקיים החלומות כי ידע שיתקיימו באמת:

...וכן אני אומר שכל הענינים האלה היו ביוסף מחכמתו בפתרון החלומות, כי יש לתמוה אחר שעמד יוסף במצרים ימים רבים והיה פקיד ונגיד בבית שר גדול במצרים, איך לא שלח כתב אחד לאביו להודיעו ולנחמו, כי מצרים קרוב לחברון כששה ימים, ואילו היה מהלך שנה היה ראוי להודיעו לכבוד אביו, ויקר פדיון נפשו ויפדנו ברוב ממון: אבל היה רואה כי השתחויית אחיו לו וגם אביו וכל זרעו אתו, אי אפשר להיות בארצם, והיה מקוה להיותו שם במצרים בראותו הצלחתו הגדולה שם, וכל שכן אחרי ששמע חלום פרעה שנתברר לו כי יבאו כלם שמה ויתקיימו כל חלומותיו:

5 כלי יקר על בראשית פרק מב פסוק ז

והנה בענין דבור קשות, ישתומם כל משכיל מה ראה יוסף על ככה לצער את אביו ואת אחיו חנם, ומה שפירש הרמב"ן שעשה כל זה כדי שיתקיימו החלומות כו', אם ירצה ה' בקיומם המה יתקיימו מעצמם ויוסף מה פעל. והנראה לי בזה שמה שלא גלה לאביו עדיין כי הוא חי לפי שחשב אם הקדוש ב"ה לא גלה לו א"כ רצה הקב"ה בצערו כ"ב שנה מדה כנגד מדה ואיך יגלה הוא מה שכסה הקב"ה, כי מצא בשכלו שנגזר על אביו צער כ"ב שנים שלמים מיום ליום כנגד אותן כ"ב שנים שלא קיים מצות כבוד אביו, ואחר שנשלמו אז נתודע יוסף אל אחיו, ומה שציער את אחיו עשה כל זה למרק עונם במה שמכרו אחיהם וגדול עונם מנשא וצריכין מירוק יסורין מדה כנגד מדה:

6 תוספות השלם [ר"ש משנץ]

ותירץ רבי שמשון ז"ל שאם היה שולח לאביו כל הדברים מיד כל אחיו היו בורחים זה מכאן וזה לכאן מפני הבושה אבל לקחם מעט מעט בדברים והושיבם שלא יתביישו ולטובה נתכון

7 ש"ר הירש מב:ט

אם אין טעות בידינו הרי שיקולים אלה הם שהינאו את יוסף מלשלוח הודעה לאביו בשנות אושרו. מה בצע ליעקב לזכות בבוני אחד ולשכל תחתיו עשרה, ולראות מתיחות ואיבה שריות בין בניו אך למטרה גדולה זו הוא נזקק לכל התחבולות הללו והיו אלה-לדעתנו - ראויות בהחלט לחכמתו של יוסף.

8 בראשית פרק לט

ו וַיַּעֲזֹב כָּל אֲשֶׁר לוֹ בְּיַד יוֹסֵף וְלֹא יָדַע אֶתוֹ מֵאוֹמֶה כִּי אִם הִלָּחֵם אֲשֶׁר הוּא אוֹכֵל וַיְהִי יוֹסֵף יָפֵה תָאֵר וַיְפַה מְרָאָה: ז וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַתֵּשֶׂא אִשְׁתּוֹ אֲדֹנָיו אֶת-עֵינֶיהָ אֶל יוֹסֵף וַתֹּאמֶר שְׂכָבָה עִמִּי:

9 בראשית פרק כט

יז וַעֲיִנֵי לָאָה רְכוֹת וְרַחֵל הִיָּתָה יַפְתִּיתָאֵר וַיִּפֹּת מְרָאָה:

10 זוהר חלק א דף קפ/א

אלה תולדות יעקב יוסף, כל מאן דהוה מסתכל בדיוקנא דיוסף הוה אמר דדא הוא דיוקנא דיעקב. ת"ח דבכלהו בני יעקב לא כתיב אלה תולדות יעקב ראובן. בר יוסף דדיוקניה דמי לדיוקנא דאבוי.

11 בראשית רבה [וילנא] פרשה פד

ח וישראל אהב את יוסף, רבי יהודה ורבי נחמיה, ר' יהודה אומר שהיה זיו איקונין שלו דומה לו,

12 זוהר חלק א דף רטז/ב

כיון דחמא ליוסף והוה קאים קמיה כד יעקב מסתכל ביוסף הוה אשתלים בנפשיה, כאילו חמא לאמיה דיוסף, דשפירו דיוסף דמי לשפירו דרחל

13 בראשית רבה [וילנא] פרשה פו

ויהי יוסף יפה תואר ויפה מראה, א"ר יצחק זרוק חוטרא לארעא ועל עיקרא נפיק, לפי שכתוב [בראשית כט] ורחל היתה יפת תואר וגו', לפיכך ויהי יוסף וגו'.

14 איכה רבה [וילנא] פתיחות ד"ה כד רבי יוחנן

באותה שעה קפצה רחל אמנו לפני הקב"ה ואמרה רבש"ע גלוי לפניך שיעקב עבדך אהבני אהבה יתירה ועבד בשבילי לאבא שבע שנים וכשהשלימו אותן שבע שנים והגיע זמן נשואי לבעלי יעץ אבי להחליפני לבעלי בשביל אחותי והוקשה עלי הדבר עד מאד כי נודעה לי העצה והודעתני לבעלי ומסרתני לו סימן שיכיר ביני ובין אחותי כדי שלא יוכל אבי להחליפני, ולאחר כן נחמתי בעצמי וסבלתי את תאותי ורחמתי על אחותי שלא תצא לחרפה, ולערב חלפו אחותי לבעלי בשבילי ומסרתני לאחותי כל הסימנין שמסרתני לבעלי כדי שהיא סבור שהיא רחל, ולא עוד אלא שנכנסתי תחת המטה שהיה שוכב עם אחותי והיה מדבר עמה והיא שותקת ואני משייבתו על כל דבר ודבר כדי שלא יכיר לקול אחותי וגמלתי חסד עמה, ולא קנאתי בה ולא הוצאתיה לחרפה, ומה אני שאני בשר ודם עפר ואפר לא קנאתי לצרה שלי ולא הוצאתיה לבושה ולחרפה, ואתה מלך חי וקיים רחמן מפני מה קנאת לעבודת כוכבים שאין בה ממש והגלית בני ונהרגו בחרב ועשו אויבים במ כרצונם, מיד נתגלגלו רחמיו של הקדוש ברוך הוא ואמר בשבילך רחל אני מחזיר את ישראל למקומן הדא הוא דכתיב [ירמיה ל"א] כה אמר ה' קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה מאנה להנחם על בניה כי איננו, וכתוב [שם /ירמיהו ל"א/] כה אמר ה' מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה כי יש שכר לפעולתך וגו' וכתוב [שם /ירמיהו ל"א/] ויש תקוה לאחריתך נאם ה' ושבנו בנים לגבולם.

15 תלמוד בבלי מסכת סוטה דף לו עמוד ב

ותתפשוהו בבגדו לאמר וגו' - באותה שעה באתה דיוקנו של אביו ונראתה לו בחלון, אמר לו: יוסף, עתידין אחיך שיכתבו על אבני אפוד ואתה ביניהם, רצונך שימחה שמך מביניהם ותקרא רועה זונות? דכתיב: +משלי כט+ ורועה זונות יאבד הון.

16 תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף קב עמוד א

אמר רבי אבא, אחר שתפשו הקדוש ברוך הוא לירבעם בבגדו, ואמר לו, חזור בך, ואני ואתה וכן ישי נטיל בגן עדן. אמר לו, מי בראש? אמר לו, בן ישי בראש. אי הכי - לא בעינא:

17 ספר בראשית פרק מה

יד ויפל על-צנארי בנימן-אחיו ויבד ויבנימן בכה על-צנאריו:

רשי- [יד] ויפל על-צוארי בנימן-אחיו ויבד. על שני מקדשות שעתידין להיות בחלקו של בנימין וסופן להחרב [מגילה טז]: : ובנימן בכה על-צואריו- על משכן שילה שעתיד להיות בחלקו של יוסף וסופו להחרב

18 מגילה דף טז.ב

אמר רבי אלעזר: בכה על שני מקדשים שעתידין להיות בחלקו של בנימין, ועתידין ליחרב. ובנימן בכה על צואריו - בכה על משכן שילה שעתיד להיות בחלקו של יוסף, ועתיד ליחרב.

עין יעקב

אמר רבי אלעזר, מלמד שבכה יוסף על מקדש ראשון, ועל מקדש שני, שעתידין להיות בחלקו של בנימין, ועתידין ליחרב. "ובנימן בכה על צואריו", בכה על משכן שילה שעתיד להיות בחלקו של יוסף ועתיד ליחרב.

19 סוכה דף נב.א

תנו רבנן: משיח בן דוד שעתיד להגלות במהרה בימינו, אומר לו הקדוש ברוך הוא: שאל ממני דבר ואתן לך, שנאמר [תהלים ב] אספרה אל חוק וגוי אני היום ילדתיך שאל ממני ואתנה גוים נחלתך. וכיון שראה משיח בן יוסף שנהרג, אומר לפניו: רבוננו של עולם, איני מבקש ממך אלא חיים. אומר לו: חיים, עד שלא אמרת - כבר התנבא עליך דוד אביך שנאמר [תהלים כא] חיים שאל ממך נתתה לו וגו'.